Фаріон, Ірина. «Англобарбаризація і питомі новотвори». *Лінгвостилістичні студії*, вип. 18, 2023, с. 81–92.
Farion, Iryna. "Anglo-Barbarization and Specific New Word Formations". *Linguostylistic Studies*, iss. 18, 2023, pp. 81–92.

УДК 81'373.613
https://doi.org/10.29038/2413-0923-2023-18-81-92

АНГЛОБАРБАРИЗАЦІЯ І ПИТОМІ НОВОТВОРИ

Ірина Фаріон
Національний університет Львівська політехніка,
Львів, Україна

У статті розглянуто процеси *англобарбаризації* як невмотивованого запозичення англізмів в українській мові. Предметом дослідження є потреба творення питомих українських відповідників, що випливають з національного соціокультурного контексту. Моделлю етимологічного та лексико-семантичного аналізу є англізм *стейкголдер,* його українські відповідники та авторський новотвір *користач(і)*.

Ключові слова: англізми, новотвори, модель рівноваги чужих і питомих слів, стейкголдер, користач.

ANGLO-BARBARIZATION AND SPECIFIC NEW WORD FORMATIONS

Iryna Farion
Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

The article considers the processes of *Anglo-barbarization* as unmotivated borrowings of anglicisms in the Ukrainian language. The subject of the study is the issue of creating specific Ukrainian equivalents to the borrowed anglicisms. Firstly, the Ukrainian language's capacity to create new words, taking into account motives for the nomination and socio-cultural circumstances; and, secondly, the search for a *balance model of foreign and specific words* with a linguistic-national priority; thirdly, an analysis of the socio-psychological motives of Anglo-barbarization.

The model for etymological and lexical-semantic analysis is the Anglicism *стейкголдер [stakeholder]*, its Ukrainian equivalents, and the author's new formation *користач(і)*.

The issue of the new formations as substitutes for common anglicisms is one of the most relevant not only in the lexical-semantic structure of the language. It also signals the ideological self-sufficiency or dependence of the nation, in particular, its leadership. The most numerous group of lexical-semantic assimilation of anglicisms is Barbarization, considered as an unmotivated borrowing with an existing unattractive equivalent in translation dictionaries (64.6%), which indicates a very low level of use of the recipient's language resources and neglect of the balance model of foreign and specific words.

The proposed author's new word formations, which make up 10%, testify to the inexhaustible possibilities of the Ukrainian language in the field of word formation, the expansion of the lexical-semantic field of lexemes, and specific socio-cultural motives of the nomination. The study focuses on the etymological and lexical-semantic analysis of the lexeme *стейкголдер [stakeholder]* and one of its Ukrainian equivalents, *користач(і)*. At the same

© Фаріон І., Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023.
Це стаття відкритого доступу на умовах CC BY-NC 4.0

time, the problem of introducing specific new formations lies in the socio-psychological plane of national complexes and depends on their onward orientation towards foreign linguistic and political influences.

Key words: anglicisms, new formations, balance model of foreign and specific words, стейкголдер [stakeholder], користач.

Вступ. Проблема запозиченої лексики в системі мови, зокрема *англізмів*, – це синтез етнопсихологічної, суспільно-політичної і мовної проблематики. Кульмінаційні історичні процеси неминуче виявляють себе через чужі мовні засоби, що показово сигналізують про ідеологічний напрям розвитку суспільства та його (не)спроможність вистояти в часи протиборства глобалізму та націоналізму.

На загал більшість дослідників розглядають явище *англобарбаризації* (невмотивованих запозичень) в контексті мовно-структурного освоєння (фонетичного, лексико-семантичного та морфологічного), а не як соціолінгвальне явище загрози мовній самобутності (Farion 143–4). Наскрізна ознака *англобарбаризації* – публічне (часом мимовільне) приниження свого й піднесення чужого через системне незнання можливостей власної мови та угодовську звичку взоруватися на чуже (Фаріон 134–5). Попри те, українська мова в усі історичні періоди свого функціювання демонструвала невичерпну здатність до питомого словотворення чи метафорично – «кування слів», як, наприклад, *байдужість, мрія, приємність, нелад* (М. Старицький), *письменник* (П. Куліш), *читанка* (М. Шашкевич), зрештою, самі назви українських відмінків і термін «відмінок» також про це свідчать (С. Смаль-Стоцький та Т. Ґартнер, А. Кримський) (Колоїз 21–2; Чапленко 166–7; Вихованець 69). Підтвердженням незгасної сучасної української питомої словотворчости є лексикографічні праці Д. Мазурик, А. Нелюби та Є. Редька, Л. Туровської та Л. Василькової, е-платформа «Майданчик для перекладів запозичених слів» та ін.

Мета дослідження. Наша розвідка розкриває проблему творення питомих українських відповідників до запозичених англізмів як, *по-перше*, спроможности української мови творити нові слова, з огляду на свої (а не позичені) мотиви номінації та соціокультурні обставини; *по-друге*, пошуку *моделі рівноваги чужих і питомих слів* з мовно-національним пріоритетом; *по-третє*, розкриття суспільно-психологічних мотивів англобарбаризації.

Матеріал і методи дослідження. Джерелом нашого аналізу є історія 100 (ста) поширених англізмів у нашому інформаційному просторі та в освітньому середовищі. Це той соціолінгвальний фокус запозичених лексем, що вможливлює не лише проаналізувати їхню лексико-семантичну структуру в мові-джерелі – *англійській* та мові-вбирачеві – *українській*, а також розкрити їхні прагматично-синтагматичні відношення та сформулювати відповідні теоретичні узагальнення. Вибірка зі 100 англізмів є підставою для вичленування низки англізмів (10%), до яких

пропонуємо власні новотвори, що і є **предметом** нашого аналізу на прикладі англізма *стейкголдер* та його відповідника.

З огляду на визначену мету, застосовуємо *ономасіологічний метод*, який полягає у вивченні чужомовного процесу номінації як синтезу позамовних та внутрішньомовних чинників, що занурені в суб'єктивні (часто хибні) уявлення українців про речі та явища, покладені в основу номінацій. Підміна та переназивання понять часто зумовлені різним соціокультурним та психолінгвістичним підґрунтям у мові-джерелі та мові-вбирачеві, а також політично заанґажованим трактуванням англоамериканських реалій в Україні.

Поданий практичний матеріял апробовано *інтерактивним методом* в авторському проєкті «Протианглізм» на you-tube-каналі Iryna Farion (студії переглянуло 29 тисяч 632 особи), що тривав від 28 вересня 2020 року до 18 лютого 2022 року через запис та оприлюднення 68-х відео про окремі англізми та їхні українські відповідники (*Протианглізм*). У процесі застосування *ономасіологічного* та *інтерактивного* методу здійснено лексико-семантичний та етимологічний аналіз відповідних лексем.

Результати дослідження та дискусія

Запозичення лексики – загальномовна універсалія, що зумовлена низкою основних чинників: а) потребою поповнювати чи створювати лексико-семантичні групи, що відсутні або неповні в мові-вбирачеві в певний історичний період (наприклад, у сфері техніки: *ноутбук*, *пейджер*, *файл*, *айфон*); б) термінологічною обмеженістю запозиченого слова, наприклад *ноу-гау* (анг. *know-how*, букв. *знаю як*: «технічні знання, досвід, секрети виробництва, документально оформлені, передача яких зумовлена при укладанні ліцензійних договорів та інших угод, оскільки н.-х. охороняється законом») (*Словник іншомовних слів* 680); в) запозиченням чужої реалії разом зі словом, що має авторське походження, себто *персонономінація*: *блог, бот, флешмоб*.

У разі нехтування цими основними причинами запозичень виникає явище *барбаризації* (*очуження*) як антикультурний процес, що виходить за межі реальної потреби позичати й називати та перетворює мову-вбирача в *суржик* чи в макаронічну мову:

*Ми отримали **фідбек** від **клаєнта**, він каже що виникають проблеми в **кастомерів**. Зараз я **форвардну** вам **імейл**. Тіма, будь ласка **проінвестигуйте**, внесіть **сторіси в борд**, лід розбийте на **таски** і **проестімейтіть з тімою** нормально до **ейоуді**. Також **кюсі заріпортили трабли з філдами на табах**, які ми вчора **задеплоїли** на **тест енв**, ще потрібно поправити **бордери** згідно **тезе** і більше по **юай блокерів** немає. Загалом ми сильно **імпрувнулись**, **грейт джоб**. Хто напише **мінінг мінітси** по сьогоднішньому **дейлі**?...* (*Протианглізм*).

Такий чи подібний процес какофонії слів як знищення самої дійсности влучно ідентифікує Ю. Липа:

Між Уралом, Балтією і Чорним морем діється неморальність: маскарада, какофонія, Вальпургієва ніч. Поняття не мають виразної назви, речі людські убрані не у свій убір, слова не називають нічого, збезчещено минуле, затуманено докладність подій. Сплощення всіх нерівностей, обезцінення всіх цінностей – це ж є удар по життю. Життя там не має змісту, бо ніколи не відомо, що в нім є справжнє (Липа 247).

Щоб зберегти питомість своєї мови і водночас вмотивовану відкритість до потрібних запозичень, варто застосовувати *модель рівноваги чужих і питомих слів.* В основі цієї *моделі – національний принцип*, що полягає в пріоритетності державної мови та її розвитку на питомій основі з мотивованими критеріями запозичень. Цей національний принцип має вияв у позамовних і внутрішньомовних чинниках. Зокрема, в законі «Про функціонування української мови як державної» (Завдання Закону, ст. 3) чітко виписано умови сприйняття чужомовної лексики: г) *вживання замість іншомовних українських слів, словосполучень і термінів у разі, якщо в українській мові існують рівнозначні відповідники, та підвищення рівня обізнаності громадян про них*; ґ) *запобігання вульгаризації української мови та змішування її з іншими мовами* (Закон України «Про забезпечення функціонування української мови»).

Водночас *модель рівноваги чужих і питомих слів* виявляється в низці внутрішньомовних чинників: а) фонетичне, словотвірне і граматичне освоєння запозичених слів, унаслідок чого їхнє непитоме походження встановлюють тільки з допомогою етимологічного аналізу, а не, до прикладу, словника чужих слів (*спорт, мітинг, самі́т*); б) парадигматично-синтагматичне включення запозичень до мови-вбирача (*топові* доповідачі – *найкращі* доповідачі), завдяки якому можна з'ясувати наявні чи відсутні синонімні, антонімні, омонімні, паронімні відношення з іншими номінаціями, себто чи стає лексема «*членом так званих гіперо-гіпонімічних лексичних об'єднань*» (родо-видових відношень) (Карпіловська 135); в) заміна запозичених слів синонімами, створеними на власному ґрунті, себто невмотивована дублетність (*булінг – цькування*, *локдаун – закриття*); г) етнокультурна потреба запозичувати самé поняття разом зі словом, що розширює (можливо, збагачує) понятт́єву базу мови-вбирача, за Л. Булаховським, «*якісне* (а не кількісне – І. Ф.) *запозичання*»: *інтерфейс – взаємодійник* (*Історія української мови* 705; Булаховський 270), себто наявність *номінації* (нового поняття чи нових його аспектів) і *предикації* (нові судження про явища) як очевидної новизни (Карпіловська 134). За таких умов *модель рівноваги чужих і питомих слів* убезпечить мову від англобарбаризації та невмотивованої інтернаціоналізації лексики.

Основна причина сучасних навальних запозичень як *барбаризації* полягає в *суспільно-психологічному чинникові*. Носій на підсвідомому рівні визначає перевагу чужої мови над своєю, злегка й безперешкодно

піддається чужому впливові як моді, тенденції чи престижу. На цьому показово зауважує фізик Р. Мацюк:

Зарозумілим «вченим» прихильникам латині та греки раджу задуматись над питанням: чи це Боги дарували оракулам давньогрецьку, чи, може, вона виросла з мови грецьких пастухів? Чи не є це ознакою «інтелекту» заздрісного селюка, коли новоспечений напівучений розумник, з трудом вимовивши щойно завчене чуже слово, уявляє, що він уже вознісся на постамент, де засідає «еліта»? Не володіючи мовою-донором. Не здогадуючись про етимологію. Не задумуючись над перекладом «терміну» і не маючи навіть гадки щодо простої пересічности походження цього «терміну». Навіть не підозрюючи «хлопської» природи «вченого» слова у його власному, первісному, рідному для цього слова, мовному середовищі. Зрозуміймо нарешті: європейські мови абсорбували греку і латинь в такій мірі, що слова-терміни для всіх нових понять вони фактично черпають САМІ ІЗ СЕБЕ, хоча для нас воно звучить як ДУЖЕ науковий термін. Чим важче вимовити, тим «науковіший». Чим менше зрозумілий, тим більше ПАНСЬКИЙ (Мацюк).

Для відчужених від власного світу людей чуже слово є способом підвищення самооцінки й самоствердження, себто такі мовці розумово залежні від зовнішнього світу, позаяк безсилі і не здатні наповнитися своїм. У такому випадкові рідна мова, як і сама людина, втрачає здатність до саморозвитку і, понад то, здатности боронити «*індивідуальність свого народу і його право бути самим собою*» (Булаховський 390). Характерно, що «*самі англомовні науковці воліють не вдаватися до запозичень, а карбують нові терміни переважно на питомому ґрунті. Їм чомусь зовсім не заважає, що терміни формально збігаються із загальновживаними словами*» (Селігей 137).

Підтверджують цю думку наші практики з царини ІТ-технологій:

Я ІТ спеціаліст, на тему мовного питання впевнено аргументую – українською мовою з мінімальним вживанням англізмів в термінології повністю пояснюю весь робочий процес. Пані Ірина Дмитрівна влучно зауважила, що уся англомовна термінологія – це проста мова, але зі зміненим значенням для обраних слів. Той самий підхід до використання україномовних відповідників працює відмінно. Проблеми є лише з рускагаварящімі слухачами. У них через якісь комплекси чи інші вади присутнє повне заперечення до існування технічної термінології в українській мові. Власне, тут мав би працювати соціальний ліфт і не допускати подібних випадків до інженерних професій (*Протианглізм*).

Отже, *барбаризація* як некультурний стан існування мови – це суспільно-психологічне явище показового самопринижения й неспроможности використовувати можливості своєї мови. Як зауважує Ю. Шевельов, «*до численного позичання чужих слів може приводити також політичний тиск*» (Шевельов 62), що ми спостерігаємо за теперішнього глобально-національного протистояння.

Відтак найважливіше завдання поряд із вивченням різного ступеня освоєння англізмів полягає у створенні питомих українських відповідників як способу конструювання власної, а не позиченої дійсности: «*Культура нації – се її свідомість власної сили, се творення своїх питомих життєвих форм. Се організування, плекання, будування одної, спільної всім, колективної волі, се змагання до установлення своєї окремішности перед цілим світом»* (Євшан 622).

Лексико-семантична сфера освоєння та функціювання англізмів

З огляду на різний **ступінь лексико-семантичного освоєння**, пропоновані англізми (чи псевдоанглізми) поділяємо на три основні групи: *барбаризація, освоєне запозичення, персонономінація.* ***Барбаризація*** – це запозичення **з наявним і незалученим відповідником** у наших перекладних словниках, а також **із новоствореним питомим відповідником** (10%), його пошуком та апробацією (64,6%): *аб'юз – насильство, аутфіт – стрій, афіліація – належність, квест – шуканка, стейголдер – користач.* ***Освоєне запозичення*** – це можливість поповнення синонімного ряду через синонімні відтінки в значенні та номінація нового поняття в мові-вбирачеві (16,2%): *офшор – безподаткова територія, тренд – напрям, мода, тенденція, футбол – копаний м'яч.* ***Персонономінація*** – авторський новотвір в англійській мові (і водночас нова реалія в мові-вбирачеві (19,2%). Такі лексеми (тобто персонономени) мають своїх авторів та авторську мотивацію називання: *блог – журнал, щоденник, гендер – соціостать, лайфхак – навід, порада, підказка.*

Відсоткові відношення, зокрема найбільша кількість запозичень на рівні *барбаризації* (64,6%), меншою мірою *освоєних запозичень* (16,2%) і всього лиш 19,2% *персонономенів* через відсутність відповідного поняття чи реалії в мові вбирачеві, свідчить про дуже низький рівень задіяння ресурсів мови-вбирача та беззастережне схиляння українців перед чужою невмотивованою лексикою.

Основна ідея нашого дослідження полягає в системному лексико-семантичному та етимологічному аналізі новоанглізмів (та американізмів) як актуалізаторів мисленнєвих процесів в українській мові, що має всі можливості для використання, переосмислення та творення питомих лексичних одиниць у відкритому спілкуванні. Відтак для низки англізмів (10%) пропонуємо авторські новотвори, що мають шанс збагатити нашу питому лексику на зразок *квест – шуканка, пазл – складанка, стейголдер – користач* (див. табл. № 1).

Крізь призму історії англізма *стейголдер* та його відповідника розкриємо виникнення, функціювання, лексико-семантичне поле, етимологію, мотив номінації цієї лексеми в англійській та її відповідників в українській мові.

Таблиця 1

Таблиця авторських новотворів – замінників англізмів

англізм	авторський новотвір
букпітчинг	фільмоподача
бьордвотчер	птахоспостерігач
гендер	соціостать
експлейнер	відеотлумач (видивотлумач)
квест	шуканка
лепбук	книжка-вкладанка
медіякіт (прескіт)	інфодані
пазл	складанка
стейголдер	користач
чат	бесіда

Діаграма 1

Авторські новотвори – замінники англізмів

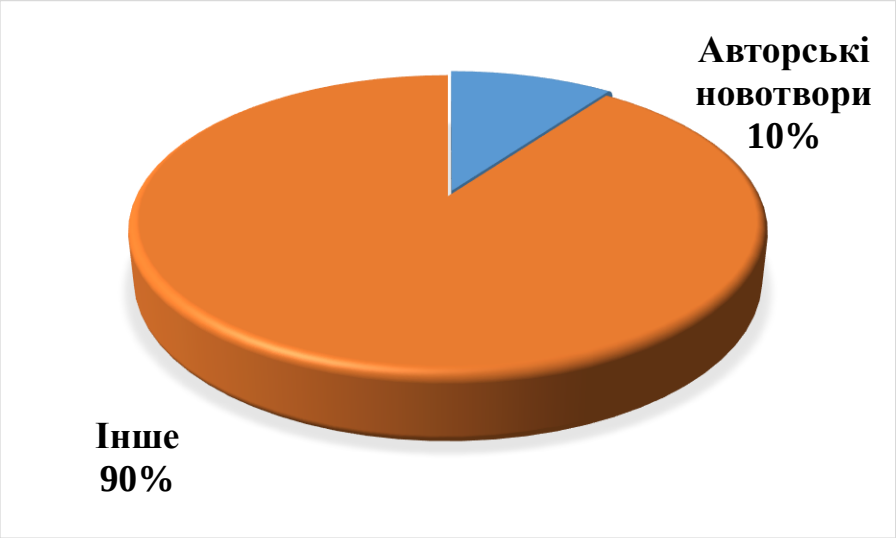

Стейкгодлер. Освіта – територія нових знань, тому виникнення нових понять та слів у цій царині логічне, бажане й неминуче. Проте освіта – це також основа національної традиції та національних потреб – і передусім своя мова, а не хаотична циркуляція безперервних змін задля їхньої імітації чи чийогось згубного інтересу. Нова лексика в освітній царині першою викриває не лише процеси новацій, але й мотиви їхнього виникнення, а відтак їхню потребу. Серед таких лексичних запозичень новоанглізм у неправильному фонетичному варіянті через московське посередництво *стейкхолдер* замість *стейкголдер*.

В англійській мові ***stakeholder*** ['steɪkˌhəʊldə → -ˌhɒʊld-, амер. -ˌhoʊld(ə)r] n – це: 1. ‘зацікавлена особа’ (зокрема в якійсь справі), ‘стейкхолдер’

(стейкголдер); (shareholder) ‘акціонер’, ‘власник’, 2. *юр*., *карт*. ‘посередник, що тимчасово тримає гроші чи майно, поки з’ясовується його власник’; stakeholder analysis – аналіз зацікавлених сторін, stakeholder theory – теорія зацікавлених сторін (*Загальний*); 1. ‘акціонер, власник, співвласник’, 2. ‘зацікавлена особа’, 3. ‘особа, що відповідає за гроші, надані людьми, які роблять ставки на результат певної гри чи змагання, і дає їх переможцеві’ (*Cambridge Dictionary*); stake-holder ‘посередник’ (при укладенні угоди (Гороть 1400)).

З погляду соловотвору – це складне слово, що утворене з двох складників: *stake* 1. (в азартних іграх) ‘незалежна сторона, в якої кожен з тих, хто робить ставку, вносить гроші або лічильники’, 2. ‘людина, яка цікавиться чи турбується чимось, особливо бізнесом’ (Stakeholder); одне зі значень цього багатозначного слова – ‘доля, частка в прибутку’ (Гроть 1400), натомість *holder* – це 1. ‘орендар’, 2. *юр*. ‘власник, держатель цінних паперів’, ‘пред’явник’, 3. ‘володар призу’ (почесного звання) та ін. недотичні до основного поняття значення (Гороть 647).

Перший складник утворено від *stake* ‘ставка’ (слово невідомого походження; ймовірно, відбулося перенесення значення від слова *stake* ‘стовп’ (у такому випадку, походження староанглійського *staca* ‘шпилька, кілок’ виводять з прагерманського **stakon*, далі – від праіндоєвропейського кореня **steg-* ‘жердина, палиця’) + агентивний іменник від слова *hold* ‘тримати’: середньоанглійське *holden* (раніше – *halden*) походить від староанглійського *haldan* (англський діалект), *healdan* (вессекський діалект) ‘містити; утримувати (рідину тощо); дотримуватися, виконувати (звичай тощо); володіти, контролювати, керувати; мати на увазі; затримати, замкнути; виховувати, плекати, наглядати; продовжувати існувати чи діяти’, далі – від прагерманського **haldanan* (*Online Etymology Dictionary*).

Поняття *стейкголдер* з’явилось в освітньому просторі України 2015 року. Натомість так звана «*концепція капіталізму стейкголдерів*» набула поширення в середині 80-х років XX століття. Її сформулював Е. Фрімен (R. Edward Freeman), професор катедри бізнес-адміністрування Університету штату Вірджинія в праці «Стратегічний менеджмент: концепція зацікавлених сторін» («Strategic Management: A Stakeholder Approach», 1984 р.). У цій монографії автор запроваджує поняття «*зацікавлена сторона*» (*stakeholder* – щось набагато ширше, ніж просто «акціонер») і пропонує розглядати фірму, її внутрішнє та зовнішнє оточення як складну систему зацікавлених у її діяльності осіб, інтереси і вимоги яких керівники фірми мають брати до уваги та задовольняти в певній формі на відповідних умовах (*Кто продвинул*).

Так звана чомусь тепер неперекладна одиниця *stakeholder,* тобто *зацікавлена особа (чи сторони)* – це група чи індивід, що мають легітимний інтерес у діяльності організації і певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність. Інакше – це *групи інтересів* чи *групи*

впливу. Отже, теорія «*зацікавлених сторін*» (стейкголдерів) – це напрям у менеджменті, що тлумачить стратегію з погляду врахування інтересів *зацікавлених осіб* (чи *сторін*).

На думку Білі Ройса (Bill Royce), вперше термін «*зацікавлена сторона*» у діловому сенсі використано в одній з економічних доповідей у квітні 1963 року. На тлі дискусії про право регулювати корпоративні цілі одна з дискутантів – М. Дошер (Marion Doscher) – вжила старий шотландський термін ***стейголдер***, який означав законного претендента на щось цінне (*Кто продвинул*).

Зауважимо, що досі в корпоративному менеджменті не сформовано єдиної думки щодо визначення поняття *стейголдерів*. На одну з думок – це будь-яка група або особа, що можуть впливати на діяльність організації (Е. Єкшикеєв) або ж особа чи група осіб, що перебувають у навзаємній залежності щодо підприємства (М. Петров). На щастя, у працях натрапляємо на такі питомі синонімні відповідники у формі описових конструкцій: *причетна сторона, зацікавлена сторона, група впливу, коаліція впливу, учасники коаліції, зацікавлена група, цільова авдиторія, група інтересів* (Піскурська).

Позаяк віднедавна, в час нівелювання освітньо-духових національних цінностей і торжества корисливости та інтересу, на освіту й науку безоглядно переносять бізнесові категорії, то саме за цим неперекладним англізмом (чи шотландизмом) *стейкголдер* і приховали поступове зникнення національних моделей університетів та створення єдиного освітнього простору, що працює за ринковими законами.

В умовах скорочення державної підтримки, яку започаткував міністр освіти С. Квіт (він перший публічно виступив проти державного фінансування освіти!), та посилення конкуренції в рамках освітнього простору, університети змушені перебирати на себе функцію фінансування та розробляти ефективніші методи управління. Відтак університети масово, наче за помахом чарівної капіталістичної «стейкголдерської» палички, почали формувати «*карту інтересів стейкхолдерів для закладу вищої освіти*» (замість *карти зацікавлених сторін* чи, як ми пропонуємо, *користачів<користати*).

За тим чужим і страшним словом, від якого, як жартував один професор, відразу хочеться їсти (бо асоціюється зі *стейком*….), криються всього лиш *внутрішні зацікавлені сторони* (на англосуржику *внутрішні стейкголдери*): здобувачі вищої освіти (бакалаври, магістри, аспіранти, докторанти), викладачі, співробітники; *зовнішні зацікавлені сторони* (на англосуржику *зовнішні стейкхолдери*)*:* регіональні органи державної влади, суспільство в цілому, батьки здобувачів вищої освіти, абітурієнти, роботодавці, організації суспільної сфери, освітні установи різних типів у межах території університету, місцеві громади, громадські організації та об’єднання.

Отже, як каже С. Караванський, вживання чужої лексики, а понад то «козиряння» нею, аж ніяк не прикрашає мови сучасників і не є ознакою їхньої освіченості. Серед вимог мовознавця до запозиченої лексики – не викреслювати свого: «*запозичення не перекреслює наявного конкурентноздатного слова*», нова форма «*має легко спливати з язика*», не бути «*динозавром*» і заразом бути зрозумілою, має випливати з образних засобів української мови, не має окреслювати поняття через посередництво іншої мови (Караванський 147).

Чи *стейкголдер* легко спливає з язика? Чи всім відразу зрозуміле? Чи випливає з образних засобів української мови? Чи не прийшло до нас знову через посередництво московської мови, про що свідчить його правопис у частині передання англійського звука **h** як **х**, а не **г**, якого в московській мові просто не існує? Запитання риторичні.

Видається, що ці слушно названі правильні принципи використовувати чужі слова розбиваються об зневіру українців, їхню недооцінку самих себе, їхні набуті комплекси в часи поневолення. І то тих українців, що представляють верхівку нашої освіти.

Отже, *стейкголдер* – це ***зацікавлена сторона, особа, співвласник, власник, акціонер***. Водночас пропонуємо лексему ***користачі*** – себто ті, що користають з освітніх послуг.

Висновки та перспективи досліджень. Проблема *новотворів* як замінників поширених англізмів – одна з найактуальніших не лише в лексико-семантичній структурі мови, але й сигналізує про ідеологічну самодостатність чи залежність нації, зокрема її провідної верстви. Найчисленнішою групою лексико-семантичного освоєння англізмів є *барбаризація* як невмотивоване запозичення **з наявним і незалученим відповідником** у перекладних словниках (64,6%), що свідчить про дуже низький рівень задіяння ресурсів мови-вбирача і нехтування моделлю рівноваги чужих і питомих слів.

Натомість запропоновані *авторські новотвори*, що складають 10% (див. табл. 1, діагр. 1), свідчать про невичерпні можливості української мови в царині словотворення, розширення лексико-семантичного поля лексем та питомих соціокультурних мотивів номінації, прикладом чого є етимологічний та лексико-семантичний аналіз лексеми *стейголдер* та один із її українських відповідників *користачі.* Водночас проблема застосування питомих новотворів лежить у суспільно-психологічній площині національних комплексів та подальшої орієнтації на чужі мовно-політичні впливи.

Список використаних джерел

Гороть, Євгенія, Коцюк, Леся, Малімон, Леся і Павлюк, Алла. *Англо-український словник*. Вінниця: Нова Книга, 2006.

Загальний народний англійсько-український словник. URL: https://e2u.org.ua/s?w=teaser&dicts=1&highlight=on&filter_lines=on

Майданчик для перекладів запозичених слів. URL: https://slovotvir.org.ua/.

Протианглізм. URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PLSnlkbZxSf-u8hmHVSQrMyTlFIcb1hEyp.
Словник іншомовних слів, уклад. Л. О. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000.
Cambridge Dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org.
Online Etymology Dictionary. URL: https://www.etymonline.com/.
Stakeholder. URL: https://www.lexico.com/en/definition/stakeholder.

Sources

Horot, Yevheniia, Kotsiuk, Lesia, Malimon, Lesia and Pavliuk, Alla. *English-Ukrainian Dictionary*. Vinnytsia: Nova Knyha, 2006.
Zahalnyi narodnyi anhliisko-ukrainskyi slovnyk. e2u.org.ua/s?w=teaser&dicts=1&highlight=on&filter_lines=on
Maidanchyk dlia perekladiv zapozychenykh sliv. slovotvir.org.ua/.
Protyanhlizm. www.youtube.com/playlist?list=PLSnlkbZxSf-u8hmHVSQrMyTlFIcb1hEyp
Slovnyk inshomovnykh sliv, edited by L. O. Pustovit and all. Kyiv: Dovira, 2000.
Cambridge Dictionary. dictionary.cambridge.org.
Online Etymology Dictionary. www.etymonline.com/.
Stakeholder. www.lexico.com/en/definition/stakeholder.

Список використаної літератури

Булаховський, Леонід. *Вибрані праці.* В 5 т. Т. 1. Загальне мовознавство. Київ: Наукова думка, 1975.
Вихованець, Іван. «Хто їх відмінками нарік?». *Українська мова*, № 1, 2001.
Євшан, Микола. *Вибране. Літературна критика. Публіцистика*. *Листи*. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2020.
Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (№ 5670-д). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>
Історія української мови. Лексика і фразеологія. Київ: Наукова думка,1983.
Караванський, Святослав. *Секрети української мови*. Київ: УКСП «Кобза», 1994.
Карпіловська, Євгенія. «Мода на слова і норма мови». *Культура слова*, вип. 77, 2012, с. 134–40.
Колоїз, Жанна. «"Кування" слів: данина моді чи традиція»? *Український смисл*, № 1–2, 2007, с. 21–2.
Кто продвинул теорию заинтересованных сторон. URL: https://www.peoples.ru/science/philosophy/r__edward_freeman/
Липа, Юрій. *Призначення України*. Львів: Просвіта, 1992.
Мазурик, Данута. *Нове в українській лексиці. Словник-довідник*. Львів: Світ, 2002.
Мацюк, Роман. *Про назовництво*. URL: http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Work/TK_macuk__pro_nazovnyctvo.pdf
Нелюба, Анатолій і Редько, Євген. *Лексико-словотвірні інновації (2017–2021). Словник.* 2022.
Нелюба, Анатолій і Редько, Євген. *Словотворчість незалежної України. 2012–2016. Словник*. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2017.
Піскурська, Галина. *Стейхолдерський підхід у забезпеченні якості вищої освіти*. URL: https://doi.org/10.31474/2077-6780-2019-1-69-77.
Селігей, Пилип. *Світло і тіні наукового стилю*. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016.
Туровська, Людмила і Василькова Л. *Нові слова та значення. Словник*. Київ: Довіра, 2009.
Фаріон, Ірина. «Українська мова в пастці англізації: причини, наслідки, суть». *Націоналізм vs глобалізм: нові виклики. Збірник матеріалів Сьомих Бандерівських*

читань. Київ: ТОВ «Основа», 2020, с. 110–5. URL: https://ussd.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Banderivski_CHytannya-VII.pdf

Чапленко, Василь. *Українська літературна мова, її виникнення та розвиток (XVII ст. – 1917)*. Нью Йорк, 1956.

Шевельов, Юрій. *Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії*. Київ: Темпора, 2012.

Farion, Iryna. «New Anglicisms in the Ukrainian Language: Social Internet Communication Context». *Developments in Information and Knowledge Management Systems for Business Applicatios,* vol. 466, 2023, pp. 143–68. https://doi.org/10.1007/978-3-031-27506-7_6.

References

Bulakhovskyi, Leonid. *Vybrani pratsi*. 5 vols. Vol. 1. Zahalne movoznavstvo. Kyiv: Naukova dumka, 1975.

Vykhovanets, Ivan. "Khto yikh vidminkamy narik?". *Ukrainian Language*, № 1, 2001.

Yevshan, Mykola. *Vybrane. Literaturna krytyka. Publitsystyka. Lysty*. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 2020.

Law of Ukraine On Supporting the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language. zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>

Istoriia ukrainskoi movy. Leksyka i frazeolohiia. Kyiv: Naukova dumka,1983.

Karavanskyi, Sviatoslav. *Sekrety ukrainskoi movy*. Kyiv: UKSP "Kobza", 1994.

Karpilovska, Yevheniia. "Moda na slova i norma movy". *Kultura slova*, iss. 77, 2012, p. 134–40.

Koloiz, Zhanna. ""Kuvannia" sliv: danyna modi chy tradytsiia?" *Ukrainskyi smysl*, № 1–2, 2007, pp. 21–2.

Kto prodvynul teoryiu zaynteresovannыkh storon. www.peoples.ru/science/philosophy/r__edward_freeman/

Lypa, Yurii. *Pryznachennia Ukrainy*. Lviv: Prosvita, 1992.

Mazuryk, Danuta. *Nove v ukrainskii leksytsi. Slovnyk-dovidnyk*. Lviv: Svit, 2002.

Matsiuk, Roman. Pro nazovnytstvo. tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Work/TK_macuk__pro_nazovnyctvo.pdf

Neliuba, Anatolii and Redko, Yevhen. *Leksyko-slovotvirni innovatsii (2017–2021). Slovnyk*. 2022.

Neliuba, Anatolii and Redko, Yevhen. *Slovotvorchist nezalezhnoi Ukrainy. 2012–2016. Slovnyk*. Kharkiv: Kharkivske istoryko-filolohichne tovarystvo, 2017.

Piskurska, Halyna. *Steikholderskyi pidkhid u zabezpechenni yakosti vyshchoi osvity*. doi.org/10.31474/2077-6780-2019-1-69-77.

Selihei, Pylyp. *Svitlo i tini naukovoho styliu*. Kyiv: Vydavnychyi dim "Kyievo-Mohylianska akademiia", 2016.

Turovska, Liudmyla and Vasylkova L. *Novi slova ta znachennia. Slovnyk*. Kyiv: Dovira, 2009.

Farion, Iryna. "Ukrainska mova v pasttsi anhlovarvaryzatsii: prychyny, naslidky, sut". *Natsionalizm vs hlobalizm: novi vyklyky. Zbirnyk materialiv Somykh Banderivskykh chytan*. Kyiv: TOV "Osnova", 2020, pp. 110–5. ussd.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Banderivski_CHytannya-VII.pdf

Chaplenko, Vasyl. *Ukrainska literaturna mova, yii vynyknennia ta rozvytok (XVII st. – 1917)*. Niu York, 1956.

Shevelov, Yurii. *Narys suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy ta inshi linhvistychni studii*. Kyiv: Tempora, 2012.

Farion, Iryna. "New Anglicisms in the Ukrainian Language: Social Internet Communication Context". *Developments in Information and Knowledge Management Systems for Business Applicatios*, vol. 466, 2023, pp. 143–68. doi.org/10.1007/978-3-031-27506-7_6.

Стаття надійшла до редколегії 06.03.2023